

MÜZE VE EĞİTİM

Melek ŞAHAN*

Özet

Çalışmanın amacı, müzede çok yönlü ve etkili öğrenmenin önemini ve yararlarını pekiştirmektir. Bu çalışmada, dar kapsamda müzenin anlamı, müze-eğitim ilişkisinin kavram olarak içeriğinden söz edilmektedir. İlk kurulan eğitim müzelerinden örneklerle müze ve eğitim ilişkisinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Türkiye müzelerinin genel olarak eğitim amaçlı ilk çalışmalarına değinilirken, Avrupa ve Amerikan müzelerinin eğitsel çalışmalarının yanı sıra sanat eğitimine ilişkin çalışmalarına da örnekler verilmektedir. Daha geniş kapsamda müzelerin kendi birikimleri ve etkinlikleri ile ilgili işlevleriyle birlikte gelişen ve genişleyen eğitimle ilgili işlevlerine yer verilmektedir. Eğitimle ilgili işlevleri, bu konuyla ilgili yapılmış olan araştırma örnekleriyle birlikte verilmektedir. Ayrıca çok yönlü öğrenme ve yaşam alanı olan müzelerin öğretime ve eğitime katkısı irdelenmektedir. Bu konuda, müzelerde, eğitimle ilişkili olarak yapılan uygulamalı çalışmaların sonuçlarına yer verilmektedir. Müzelere yapılan okul ziyaretlerinin katkısı, burada yer alan koleksiyonların okul müfredatıyla ilişkilendirilerek eğitime desteği örneklerle vurgulanmaktadır. Müzede öğrenme kapsamında, müzelerin sınıf ortamında sağlanamayan veya ortaya çıkarılamayan yetenek ve becerileri ortaya çıkarmadaki rolü, gerçek nesnelere karşılaşmanın sağladığı olanaklar, müze-okul işbirliği sonucu sınıfta başarmanın çok zor olduğu nitelikleri müzelerin sunabilmesi ve tüm bunlarla birlikte getirdiği tecrübeler ifade edilmektedir.

Anahtar sözcükler: Müze, eğitim, müzede öğrenme

Abstract

The aim of this study is to emphasize the importance and benefits of multi dimensional and effective learning in museums. The definition of museum and the content of museum-education relationship is mentioned as a concept. The necessity of forming a relation between museum and education is emphasized with examples of the first established museums. While the first studies of Turkish museums with the aim of education are mentioned, examples are given for the artistic studies of European and American museums as well as educational ones. In a wider sense, the educational functions of museums that are developing in addition to their own experiences and activities are studied. Their educational functions are given with the examples in the research done about this topic. Also, the contribution of the museums which are multiple learning and living environment to teaching and education are considered. With respect to this, results of the applied works done in the museums related to education are also included. The contribution of schools' visit to museums and the support of relating the collections that are displayed with the school curriculum are indicated with examples. With learning in the museum, the role of the museums indicating the talent and ability which is not obtained in the classroom, opportunities provided as a result of encountering with the real objects, presenting the qualities which are hard to succeed in the classroom as a result of museum- school cooperation and the experiences that all brings is stated.

Key words: Museum, education, learning in museum

20. yüzyılda müzeler ve eğitim işlevleri daha yoğun ve ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Araştırmalardan elde edilen sonuçlar ve önerilerden bazıları işlerlik kazanmakla birlikte bazıları da yetersiz koşullar nedeniyle uygulanamamaktadır. Müze-eğitim ilişkisine, müze-okul iş birliğine dair çeşitli yöntemler ve öneriler bulunmaktadır. Müzelerin eğitim işlevlerinin kapsamı da her geçen gün genişlemektedir. Böylelikle müzelerin bireylere katkısı da artan bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Tüm bu çalışmalar ve gerekçelerle müzeler, eğitim hayatında yerlerini almaya başlamıştır. Hemen hemen her derse yönelik uygulama alanı bulunan müzeler eğitim-öğretim sürecine daha aktif şekilde dahil edilmelidir. Öğretim yöntemlerinin geliştiği ve çeşitlendiği günümüzde müzeler de ilgili yöntemlere dair seçenekler sunmaktadır.

Yazışma adresi: *Yard. Doç. Dr. Melek Şahan, Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, meleksahan@hotmail.com.

Müze Nedir?

Müze, Allan (1963:5) tarafından, koleksiyonların, inceleme, etüt ve zevk almak amacıyla yerleştirildiği bina olarak tanımlanmıştır. Sözen ve Tanyeli (1987:168) müzeyi, sanatsal, kültürel, tarihsel veya bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan ya da kendisi sıralanan bu nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan yapı olarak tanımlamışlardır. Çağdaş anlamıyla müzeler; “toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemelerin üzerinde araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kurum” olarak tanımlanmaktadır (Madran, 1999:6). Kültür Bakanlığının 1989 tarihli yönetmeliğindeki müze tanımı ise şöyledir: “Kültür varlıklarını tespit eden, bilimsel metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın eğitimini ve bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede daimi etkin olan kuruluşlardır.” (Gerçek, 1999:11). Atagök’ün (1999a:137) müzelerin eğitsel işlevlerine dair tanımında ise müzeler; yaratıcılık, mantık, gözlem, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunabilecek yaygın eğitim kurumları olarak ifade edilmiştir. Riviere’e (1962:23-24) göre müze “Kültürel değerlere sahip bir bütünü çeşitli araçlarla korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle halkın estetik beğenisinin yükselmesi ve eğitimi için sergilemek amacıyla kamu yararına çalışan, sanata, bilime, tarihe, sağlığa, teknolojiye ait koleksiyonları bulunan sürekli kurumlardır.”

Müze ve Eğitim

Müze eğitimi insanları, düşünce ve hisleri birleştiren anlamlı deneyimler sonucu öğrenmeye motive eder. Örneğin bir sanat müzesinde öğrenme, orijinal eserlerle bağlantı kurmada uyarıcı ve heyecanlı bir yoldur. Bunların dışında orijinal eserlerle iletişim kurmak sadece ziyaretçilerin yeni bir bilgi edinmelerine değil, aynı zamanda kendilerini çevreleyen dünyaya karşı görsel farkındalıklarını geliştirir (Sternberg, 1989:154).

19. yüzyılın ortalarından itibaren bazı müzelerin ‘eğitim müzeleri’ olarak kurulduğu bilinmektedir. Çocuk müzeleri ile çocukluk ve eğitim müzeleri farklılık taşımaktadır. Çocuk müzeleri, çocukların ilgileri ve öğrenme biçimleri ile yakından ilişkili olmayı amaçlarken, eğitim müzesi ve çocukluk müzesi ya eğitim ya da çocukluk tarihini belgelemekle ilgilidir. İlk çocuk müzelerinin kurulduğu Amerika’da bu müzeler uzun bir tarihe sahiptir (Hooper-Greenhill, 1989:195-197).

İlk eğitsel müze olan Haslemere Müzesi, 1894-1895 yıllarında İngiltere’de açılmıştır (San, 1998:21). Andrew ise dünyada ilk eğitim müzesi olarak 1845’te kurulan Ontario Eyalet Eğitim Dairesinin Eğitim Müzesini göstermektedir (Aktaran: Hooper-Greenhill, 1989:196).

Müzeler yoluyla sanat eğitimi Batı’da 19. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Gelişmiş ülkelerde gerek sınıf gerek sanat öğretmenlerinin sıklıkla başvurdukları ve çok yararlandıkları müze ve galeriler, öğrenciler ve halk için özel eğitim programları gerçekleştirmektedirler (Özsoy, 2002:154). Benzer şekilde Avrupa müzeleri, bölgesi hakkında bilgi toplayan, çevreyi koruyan, her çeşit sosyal ve kültürel çalışmaların yapıldığı birer merkez olmuştur (Atasoy, 1978:20).

Avrupa ve Amerika müzeleri, müze görevlerinin yanı sıra eğitimi ciddi olarak üstlenmişlerdir. Buradaki müzelerin çoğunda özel dershaneler ve atölyeler bulunmaktadır. Bu atölyelerde anaokulu çocuklarına gerçeğe yakın arkeolojik objeler verilmekte, onlardan kil veya hamurla kendilerine verilen objelerin aynısını yapmaları istenmektedir. Böylece öğretmenin kontrolü altındaki anaokulu öğrencileri arkeoloji ve sanat tarihi ile küçük

yaşlarda tanışmaktadır. Orta öğretimde tarih dersleri çoğunlukla müzelerde yapılmaktadır. Buradaki müzelerin bir başka eğitici yönü de, geçmiş yaşantıların açıklayıcı bir şekilde gözler önüne serilmesidir. Bonn'daki bir müzede bütün dünya müzelerinde yer alan arkaik, klâsik ve helenistik dönem heykellerinin kopyaları bulunmaktadır. Bu da yüksek öğrenim öğrencileri için oldukça önemlidir (Yücel, 1999:90).

Dünyanın her tarafında bulunan müzelerin, bağlı oldukları topluluklara hizmet edebilme yolunda verdikleri emeklerden biri, okulların çeşitli sınıflarına ait ders programlarının daha canlı bir şekilde uygulanabilmesi için şehir içinde veya dışında eğitimle ilgili kimselerle iş birliği yaparak özel programlar hazırlama sahasındaki çalışmalarıdır (Rose, 1958:8).

Türkiye'de Tanzimat'tan bu yana Satı El-Husri, İsmayıl Hakkı, Halil Etem gibi aydınlar müzelerin eğitim işlevini vurgulamışlardır. Cumhuriyet döneminde ise müzelerin eğitimdeki önemi üzerine ısrarla duranlardan biri de Remzi Oğuz Arık'tır. Bu konuda eğitimci Satı Bey'in de katkıları büyüktür. Kendisi o yıllarda müze eğitimine ilişkin "Silah Müzesi" adlı bir ders örneği hazırlamıştır. Bu ders örneği müze gezisinden sonra yapılacak bir derse aittir (Ata, 2002:66,72).

Müze sözcüğünün ilk defa telâffuz edildiği yıllarda konu sadece "asar-ı atika" yani eski eserler kavramıyla sınırlı kalmıştır. Okul müzesi kavramının pedagojik bir anlayışla eğitim sürecine dahil edilmesinde önemli rolü olan Satı Bey, öğrencilerin eğitiminde sadece okul içi eğitimini yeterli bulmamış, okul dışında yaşanan gerçekleri de yakından tanımaları için toplumsal ve tarihî çevreyi inceleme gezilerini öğretim yöntemi olarak kullanmıştır. Satı Bey'in 1909 yılında Maarif Nezareti'ne sunduğu raporunda dikkati çeken konu, müzelerin önemini gündeme getirmesi olmuştur (Adıgüzel ve Öztürk, 1999:74-75).

Yaşam boyu eğitim sürecinde çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak müzelerin, yaşantılara dayalı etkin kullanımını içeren müze eğitimi, tarih ve kültürel zenginlikleriyle Türkiye için yeni ve ihtiyaç duyulan bir alandır. Müze eğitimi, amacı ve konuları, sergileri, objeleri, ortamı, çevresi, insanı merkez alan ve disiplinler arası yönleriyle müzenin, temel eğitim kuramları ve ilkeleri ışığında aktif bir öğrenme ve gelişme alanı olarak kullanılmasını içermektedir. Müze eğitimi belli öğrenme ilkelerine dayanmaktadır. Bunlar (ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara Okulları Müze Eğitimi Uygulamaları: <http://www.erg.sabanciuni.edu>):

1. Öğrenme aktif bir süreçtir.
2. İnsanlar görürken öğrenir.
3. Anlamlı öğrenme bilişsel bir süreci gerektirir.
4. Öğrenme dili kullanmayı gerektirir.
5. Öğrenme sosyal bir faaliyettir.
6. Öğrenme ortamla bağlantılıdır.
7. Öğrenmek için bilgiye ve zamana ihtiyaç vardır.
8. Güdülenme öğrenmenin temel ögesidir.

Müzeler, kültürel sanat eserlerinin pasif toplayıcıları olmalarının dışında, sık sık birleştiriciliği düşünülen kültürlerin aktif koruyucularıdır. Bu fonksiyon Hindistan'daki CECA toplantısında ve 1994 Ekvator toplantılarında tartışılmıştır. Farklı kültürel grupların akın ettiği endüstriyel toplumlarda bu fonksiyon, müzelerin rolünün karşı anlamda yaygınlaştırılması ve müzelerdeki koleksiyonların nasıl ele alınacağı ile ilgili kararların oluşturulmasını gerektirmiştir (Hein, 1998:11).

Bugün müzeler ve galeriler kendi ziyaretçileriyle ilgili yeni ilişkiler geliştirme çabasıdadır. Yeni çalışma ve düşünme yöntemleri, insanları normalde ziyaret etmedikleri müzelere çekmek için müzeleri

değiştirme çabasıyla düzenlenmektedir. Eğitim, müzelerin birincil görevi olan toplama ve korumanın yanında ikincil bir görev olarak görülmüştür. Çeşitli eğitim etkinliklerine rağmen bu düşünce uzun zaman aynı kalmıştır. Dewey, Pestalozzi ve Montessori gibi eğitimcilerin, ilerlemeci eğitim yöntemlerinin gelişimiyle, gerçek şeyler ve deneyimler üzerine odaklanmayla, müzeler ideal öğrenme ortamlarına dönüşmüştür (Hooper-Greenhill, 1994:133,137).

Çağdaş toplumdaki teknolojik gelişmeler toplumda büyük değişimler meydana getirmektedir. İnsanların yalnızlığı artmakta, değerleri değişmekte ve geleneksel kültür ile oluşum hâlindeki kültür arasındaki bağ kopmaktadır. Bir toplumun gelişimini gösteren kanıtları toplayan bir eğitim kurumu olan müzelerde nesnelere, toplumların harcadığı emeklerin bugüne kadar aralıksız nasıl geldiğini anlamamıza, günlük hayatımız ve sanatlarımızla diğer toplumların tarihleri arasında ilgi kurmamıza yardım eder. Bugünün müzeleri tarihî birer depo olmaktan çıkmıştır. Artık aklı etkileyen bir işleve sahiptirler (Atasoy,1978:20).

Geçmişin anlamının, tarihe saygı duymanın ve artık kaybolan kültürel değerlere önem vermenin eğitimciler için önemli olduğu bir gerçektir. Gelecek nesil bu işlevi müzeler aracılığıyla daha sağlıklı bir şekilde yerine getirebilecektir. Tarafsız bir gözle görsel ve duyuşsal değerlendirmelerini yapabileceklerdir. Ancak, bazı gelişmelerin, özellikle kendi ülkemiz açısından çok hızlı yol alamadığını görmekteyiz. İsveç'te 1890'larda Arthur Hazelius tarafından kurulan ilk açık hava müzesinin (Earl, 1997:35) amacı sadece geçmişte insanların yaşamış olduğu bir yerleşim alanını açık havada tekrar oluşturmak değil, aynı zamanda orada insanların yaşamasını sağlamak olmuştur.

Tarihsel çevreye yapılan eğitim gezilerinin; öğrencilerin gözlem, değerlendirme, sınıflama becerilerini, kavramlar bilgisini geliştirdiği, görsel kanıt değerlendirmeyi kolaylaştırdığı, değişimi ve sürekliliği algılamaya yardımcı olduğu ve tarihsel çevreyle empati kurabilme gibi kazanımlar sağladığı ifade edilmektedir (Safran ve Ata, 1998: 91).

Yukarıda da sözü edildiği gibi bazı toplumsal değişimler, geleneksel kültür ile oluşum hâlindeki kültür arasında normal olarak bulunması gereken bağı koparma tehlikesini oluşturabilmektedir. Müzeler bu konuda devreye girip yeni kültüre girişte rol almaktadır. Müzeler koleksiyon ve sergilerinde geçmişin unsurlarını göstererek, ziyaretçinin geçmiş ile bugün arasındaki geçişin bilincine varmasına katkıda bulunmaktadır.

Bu konuda uygulamalı müzeografinin işlevi önemlidir. Müzeografi, "İnsanların, yeni değerleri benimseyerek kendilerine mal etmelerine yardım etme yolunda müze ve sergilerin kullanılması" olarak tanımlanmaktadır (Coremans, 1963:104). Konuya ilişkin Coremans aşağıdaki örneği vermektedir. Değerler sistemi faydacılık üzerine kurulu olmayan bir toplum için büyük bir sürüye sahip olmanın büyük bir prestij sağladığı ya da bir boynuz şeklinin bir ineğin vereceği et miktarından daha önemli tutulduğu olağan hâllerdendir. Bu insanlar, büyük sürülerin, otlakların kökünü kazıyarak toprağı örtüsünden mahrum bıraktıklarını ve böylece erozyonu, sel felâketlerini ve toprak altı sularının derinlere kaçmasını teşvik ettiklerini bilmezler. Onlara göre bunlar, ayrı ayrı aralarında hiçbir ilişki bulunmayan, büyücülük vb. ile açıkladıkları olaylardır. Eğer devletin yetkili organları sürücülüğün azaltılmasını emrederse büyük bir direnme ve öfke ile karşılaşacaktır. Buna benzer durumlarda en iyi yöntem, bütün bu olayların birbirine nasıl bağlı olduğunu gösteren bir eğitim programı hazırlamaktır. Bitki örtüsü ile kaplı iyi toprağı, fazla otlamanın dereceli sonuçlarını canlandıran ve muhtemelen yeni cins hayvanlar yetiştirerek sürülerin sayısını azaltmayı hedef tutan bir programı sebepleri ile birlikte sunan bir sergi, bu insanların hem problemi hem de kendilerine telkin edilen çözüm yolunu kavramalarına yardım

edecektir. Aynı zamanda bu yol onları, bu devrin bilimindeki gelişmelerin esas unsurlarından biri olan olayları değerlendirme yöntemine alıştıracaktır.

Bu açıdan bakıldığında müzeler aynı zamanda zihni harekete geçiren kaynaklardır.

Müze ve eğitim ilişkisini ele alabilmek için müze eğitilimi ve yaratıcı drama gibi kavramları açıklamakta yarar vardır.

Müze eğitilimi, müzeciliğin, özellikle toplumun çeşitli birimlerine (çocuklara, gençlere, yaşlılara ve çeşitli eğitim düzeyindeki insanlara) sergileme, bilgi verme, açıklama ve kanıtlama işlemiyle ilgili bölümünün örgün ve yaygın eğitimle birleşmesi çalışmalarını kapsar. Ayrıca yöntem araştırmalarını da içermektedir (Modan, 1995:8).

Son yıllarda drama ve rol oynama, öğrenme sürecinde etkin olarak programlara alınan bir yöntemdir. Drama konusunda yetişmiş müzeciler ve müze eğitimcileri rol oynama, metinli monolog, kısa oyunlarla yarattıkları karakterleri canlandırıp ziyaretçilerle doğaçtan konuşarak iletişim kurmaktadır. Bu tür oyunların süresi, ziyaretçilerin bütün müzeyi gezeceği düşünülerek 20 ile 30 dakika arasında sınırlı tutulmaktadır (Kuruoğlu, 2002:278).

Yaratıcı drama ise; doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanarak, grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman soyut bir kavramı veya davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, yaşantı, duygu ve belki de tüm yaşamın gözden geçirildiği oyunsu süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (Modan,1995:12).

Bugün müzelerdeki her etkinlik potansiyel bir eğitim yaşantısı olarak görülmekte, doğrudan eğitim plânları yapılmakta ve geliştirilmektedir. Müzelerde yürütülen eğitim hizmetleri, genellikle eğitim bölümleri ve müze eğitimcileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Müzelerin eğitim hizmetlerinin başında da programlı eğitim etkinlikleri gelmektedir. Batıda pek çok ülkede çocuklara ve yetişkinlere programlı olarak bilim, kültür, sanat kursları düzenlenmektedir (Seidel ve Hudson, 1999:6).

Bugünün müzelerin eğitim uzmanları sadece eğitim kalitelerini değil aynı zamanda hizmet ettikleri öğrenenlerin üzerinde bıraktıkları etkileri kanıtlamak durumundadırlar (Paulson, 2003:47).

Melbourne Müze Eğitimi Servisi, ziyaretçilere “yaşadığımız hayatı ve kendimizi” anlamalarına rehber olacak bir dizi program geliştirmiştir. Aynı şekilde müfredatı destekleyici materyaller hazırlamıştır (Greg, 2001:31).

Örneğin, Almanya’daki Museums Pedagogisches Zentrum oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu merkez, çocukların ve gençlerin müzedeki eğitim merkezidir. Burada farklı eğitim çağlarındaki öğrencilere rehberli gezi, açıklama, tartışma ve atölye çalışmaları yaptırılmaktadır. Bu merkezdeki öğrenme pasif öğrenmeden çok aktif öğrenmeyi temel almaktadır (Yücel, 1999:89).

Müzedeki yaşantı; ilgiler yoluyla etkileşim, gözlem yapma, düşünce ve duyguları ifade etme, hayal gücünü kullanma, kendi yaşamına bağlama, bilgilenme, müzenin mesajını görme ve anlamlandırma, objeleri okuma, kültürel değerleri ve yaşamı paylaşma, gerçeği arama, uygulamalar yapma ve değerlendirme gibi özellikleri kapsamaktadır. Müze eğitimi özellikle zaman ve mekân içinde kendini ve insanları anlama, kültürel mirası devam ettirme, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamlı biçimde ilişkilendirme, kültürel varlıkları, eski eserleri anlama, koruma ve yaşatma, kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoşgörülü bir yaklaşımla tanıma ve anlama, müzeyi bir yaşam biçimi hâline getirme ve müzelere, yaşayan kurum niteliğini kazandırma

gibi hedeflere hizmet etmektedir (ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara Okulları Müze Eğitimi Uygulamaları: <http://www.erg.sabanciuni.edu>).

Müzelere en iyi ziyaretlerin çoğu üç aşamadan oluşmaktadır: Ön hazırlık, müze ziyareti, izleme çalışması. Ön çalışma okul içinde veya dışında gerçekleştirilebilmekte ve öğrencilerin hazırlanmasına yardımcı olmaktadır. Müze veya galeri ziyaretleri güdüleyici, uyarıcı, fiziksel deneyim ve kalıcı öğrenme sağlamaktadır. Sınıfa döndüğünde bu deneyim anımsanarak tartışılmalı ve değerlendirilmelidir. Aksi takdirde kazanılanların çoğunun kaybedilebileceği belirtilmektedir (Hooper-Greenhill, 1999:146).

Müzelerin Eğitim İşlevleri

Başlangıçta eski eserleri toplama ve sergileme amacı taşıyan müzeler günümüzde pedagojik, sosyolojik, psikolojik içerikler edinmiş, ayrıca ‘müzeoloji’ adı altında üniversitelerde bir bilim dalı kimliğine kavuşmuştur. Giderek çağdaş müzecilik anlayışıyla yeniden yapılanan müzeler, yaygın eğitim kurumları durumuna gelmektedirler. Günümüz modern müzeciliğin dört önemli yaklaşımı bulunmaktadır. Bunlar, sanal müze, dokunulabilir müze, mobil müze ve vakıf müzeciliğidir. Modern müzecilikte müzeler, etkinliklerini toplumun farklı kesimlerini dikkate alarak gerçekleştirmektedir. Sürekli sergilerin yanı sıra geçici sergiler, rehberli geziler, dia-film gösterileri, söyleşiler, seminerler ve atölye eğitimleri bu tür etkinliklerin başında gelmektedir (Keleş, 2000:<http://sosyalbilimler.atauni.edu.tr>).

Rebetez’e (1969:7) göre müzelerin işlevleri şöyledir:

- Müze bir şeyler öğretmelidir.
- Kişinin yaratıcı güçlerini geliştirmelidir.
- Kişiyi topluma kazandırmalıdır.
- Boş zamanlarla ilgili faaliyetlerde bulunmalıdır.

Günümüzde önemli yaklaşımlardan biri de dokunulabilir müzeciliktir. Bu konuda ‘Philadelphia Lütfen Dokun’ müzesi önemli bir örnektir. Bu müze çocuklar için sergiler düzenleyip kentin varoşlarındaki gruplara ulaşmış, seyyar sandıklarla taşınan eser kopyalarıyla oyun oynarken çocukları ve aileleri eğitip bilgilendirmektedir (Atasoy, 1999:38). 1976’da Tate Galerisi ‘Körler İçin Heykel’ adını verdikleri bir sergi gerçekleştirmiştir. Bazıları koleksiyonlardan alınmış, bazıları özel olarak tahsis edilmiş heykellerden oluşan bu heykel sergisi etkili olmuş ve 1980’ler boyunca yapılan sergilerde, özellikle heykel sergilerinde dokunma döneminin başlangıcı olmuştur (Hooper-Greenhill, 1999:160).

Her müze belirlemiş olduğu misyon ve sorumluluk alanına göre işlevlerini şekillendirmektedir. Müzelerin altı tane işlevi vardır (Gürel:2001). Bunların üç tanesi müzelerin kendi “birikimleri” ile ilgilidir. Bu birikimleri ile ilgili işlevlerin birincisi koleksiyon yapmak, ikincisi belge toplamak, üçüncüsü bunları korumak/restore etmektir. Yani sanat yapıtlarını toplamak, bellek arşivlerini yapmak, onları korumak ve restore etmek, zaman içerisinde de bu hazineyi gelecek kuşaklara aktarabilmektir. “Müzelerin etkinlikleri” ile ilgili işlevleri ise araştırma yapmak, sergilemeler yapmak ve sanat yapıtlarını yorumlamaktır. Yani halkın onları daha iyi algılayabilmesi için küratörlerin konu üzerinde araştırma, yayın ve çalışma yapmalarına olanak sağlamaktır. Bu altı işlevi bir araya getiren, örgütleyen yedinci işlev ise yönetimdir.

Müze; her açıdan değer taşıyan bir bütünü korumak, incelemek, değerlendirmek, özellikle de halkın beğenisinin yükselmesi ve eğitimi için sergilemek amacıyla toplum yararına işleyen bir kurum olarak tanımlanmaktadır. Gökmen, müzelerin en önemli işlevlerinin; toplama, koruma, araştırma, sergileme ve eğitim

olduğunu, son yıllarda ise bu işlevlerin araştırma, koruma ve iletişim olmak üzere üç temel işleve indirildiğini belirtmektedir (www.evrensel.net, www.rmk-museum.org.tr).

Müzelerin bu tür işlevlerini sadece bilgi verme ile sınırlandırmamak gerekir. Bu esnada birey; görme, kavrama, çözümlenme, sorgulama, gördüklerinden yaşantıya dair ipuçları elde etme gibi özelliklerini geliştirebilmektedir. Herhangi bir eseri görmek bile bir insanda güzel, estetik veya mükemmellik gibi duyguları uyandırmak için yeterli olabilmektedir. Müzelerin bu tür doğal işlevlerinin veya etkilerinin yanı sıra sergilenen eserin anlam ve değerini anlatmak gibi de bir sorumluluğu vardır. Bu anlamda her müzenin eğitici görevini tam olarak yerine getirdiği söylenemez. Bu konuda yeteri kadar yararlı olabilmek için müzeler eğitime, eğitim de müzelere başvurmalıdır (Carr, 2001:173).

1984 yılında Amerikan ulusal sanat eğitimcileri topluluğunun bir toplantısında müze eğitimi ile ilgili olarak, görsel algıyı geliştirme, sanat ve sanat müzeleri hakkında olumlu duygular yaratma, sanatı değerlendirme, kültürel şartları öğretebilme gibi amaçlardan söz edilmektedir. Bu görüşlerin sonunda, müzelerde sanatsal mirası öğretme ve sanatsal değerlendirme yapabilmek için etkin yöntem ve tekniklerin galeri oyunları, doğaçlama, keşif ve eser karşısında tartışma gibi aktif etkinlikler olduğu konusunda anlaşmaya varılmıştır (Kuruoğlu, 2002:280).

Yine benzer bir çalışma 1997 yılında ODTÜ Geliştirme Vakfınca düzenlenen müze eğitimiyle ilgili bir projedir. Bu projenin amacı, okullarda ve müzelerde, öğretmen, öğrenci ve uzman girdilerine dayanarak düzenlenen bir müze eğitimi programının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardaki etkililiğini incelemektir. Bu çerçevede şu sorulara yanıt aranmıştır: Öğrencinin, bilgileri kendisinin geliştirmesi için okulda ve müzede ne yapılabilir? Öğrenme nasıl aktif hâle getirilebilir? Öğrenciyi müzede meşgul etmek ve öğrencinin dikkatini toplamak için ne yapılabilir? Müze ortamı ve etkinlikleri, öğrenciye fiziksel, sosyal ve zihinsel yönden açık olarak nasıl tasarlanabilir? Müze yaşantısı ile ders programları ve okul etkinlikleri arasında öğrencilerin bireysel ve kültürel gelişimleri açısından devamlılık ve bütünlük nasıl gerçekleştirilebilir? Bu projede yapılan gözlemler ve uygulamalar sonucunda okul-öğretmen-öğrenci-müze ilişkisinin, müzelerin aktif öğrenme alanı olarak kullanılmasındaki rolünün açıkça anlaşıldığı belirtilmektedir. Kültürel ve tarihî zenginliklerin, müze eğitimi hizmetlerinin pilot projeler ve okul-müze projeleri bazında geliştirilmesi ve yerleştirilmesine öncelik verilmesinde yarar görüldüğü ifade edilmektedir (ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara Okulları Müze Eğitimi Uygulamaları: <http://www.erg.sabanciuni.edu>).

Scranton'daki bir çocuk galerisinin (The Junior Gallery) müze eğitimi bölümü, bulunduğu çevredeki topluma ulaşmak için çeşitli turlar ve uygulamalı çalışmalar düzenlemektedir (Podhurst, 2001:42). Bu çalışmalarda konular, tam öğrenme deneyiminin gerçekleşebileceği, sınıfta başlayan ve ziyaretten sonra sınıfta biten uygun konulardan seçilmektedir. Müzenin her bölümü için ayrı ayrı düzenlenmiş program ve yöntemler söz konusudur. Ayrıca müzenin koleksiyonlarını sanatsal uygulamaların yapıldığı okuldaki sanat, tarih ve diğer disiplinleri içeren derslerle bütünleştirmek, yıllık plânlarının içinde yer almaktadır.

Müzede Öğrenme

Okuldaki hemen hemen bütün dersler, müzelerdeki mevcut malzemenin, doğru olarak kullanıldığı takdirde daha canlı bir hâle getirilebilir. Gençleri boş zamanlarında müzeleri tekrar tekrar görmeye alıştırmak, bu gezilere çoğu zaman aileleri ve arkadaşları ile birlikte gelmelerini teşvik etmek suretiyle gerek bilgi gerekse kişisel zevk ve estetik arzuları kazandırmak için müzeleri ziyaret alışkanlığını geliştirebiliriz. Bu ziyaretler, okul

kapıları kapandıktan sonra da eğitim ve öğretimin durmadığı fikrinin benimsenmesine hizmet eder ki, işte o zaman bu en geniş anlamıyla eğitim, ömür boyunca eğitim demektir (Rose, 1958: 8-9).

Müze yapıları okul ziyaretlerinin en değerli yönlerinden biri, öğrencilerin alternatif öğrenme yolları ile karşılaşarak ve maddî kanıt ile aktif biçimde çalışma fırsatı bulmalarında yatmaktadır. Bazı çocuklar için bu durum, daha formal olan sınıf ortamında fazla görülmeyen yetenek ve becerileri gösterme şansını sağlayabilmektedir. Bütün çocuklar için yeni bir yere gitmek, yeni insanlarla tanışmak, bilgi toplamada yeni yaklaşımları denemek ve gerçek şeylerle karşılaşmak çok güdüleyici ve uyarıcı olabilmekte ve okulda edindikleri bilgileri bir bakış açısına yerleştirebilmektedirler (Hooper-Greenhill, 1999:175).

Okul-müze iş birliğine dair görüşler farklılık gösterebilmektedir. Ata'ya göre (2002:76) okul-müze iş birliğini tarih dersi-müze iş birliği olarak yorumlamak mümkündür. Yani, okul programları arasında müzelerin ve tarihî çevrenin en verimli kullanılabilceği ders, tarih dersi. Mercin'e göre (2002:54) müzelerin eğitsel rolü özellikle sanat eğitimi açısından önemlidir. Başka bir deyişle müzelerin eğitsel işlevinin ana teması sanat eğitimidir. Araştırma alanlarına göre yorumlar çeşitlilik içerebilmektedir. Ancak, daha önce de sözü edildiği gibi müzelerin her ders için verimli şekilde kullanılabilcek uygulama alanları mevcuttur.

Okul-müze iş birliği alanına girebilecek bir anket çalışmasında, müze-okul ilişkisinin plânlı olmadığı, müzelerin okullara eğitim ve tanıtım amacıyla gitmediği, müzelerde özel rehber olmadığı, öğrenciler için özel eğitim programlarının olmadığı, müzelerin tanıtıcı yayınlarının eksikliği, öğrencilerin eserlere dokunma olanaklarının olmadığı tespit edilmiştir. Başka bir araştırmanın sonuçlarına göre Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde öğretmenler yöneticilere oranla müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımına daha fazla katılmaktadırlar. Yine müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenlerini; öğretim programlarının uygun olmayışına, konuyla ilgili deneyimlerinin olmayışına, kendilerine rehberlik edecek uzmanların olmayışına, yeterli zamanlarının olmayışına ve müzelerin sanat eğitimine uygun olmamasına bağlamışlardır (Mercin, 2002:72). Benuğur'un (2000:100) bir grup 5. sınıf ilköğretim öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin yarıya yakını, müze gidiş nedenlerini genel kültürlerini geliştirmek olarak belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğrencilerin tamamı müzedeki sergileme ile okuldaki dersler arasında ilişki kurabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu da müze-okul iş birliğinin faydaları üzerine bir fikir vermektedir. Topallı'nın (2001:51) araştırma sonuçları, müze gezen öğrenci sayısının düşük olduğunu, müze denildiğinde öğrencilerin daha çok arkeoloji müzelerini algıladıklarını ve bu doğrultuda tanımlamalar yaptıklarını göstermektedir. Aynı çalışmada müze gezisinin ardından öğrencilerin üç boyutlu uygulama çalışmalarını eğlenerek yaptıklarını ve kalıcı bir şekilde öğrenmeyi tamamladıkları saptanmıştır. Arıkan'ın (2001:94) araştırma sonucunda müzede çizgi film gibi görsel unsurların ve ses unsurlarının, bilgiyi ve hedeflenen davranışları öğrenciye daha çabuk ve kolay verdiği belirlenmiştir.

Öğrenciler sınıfı bırakıp müze geldiklerinde ilk olarak kendilerini gerçek nesnelere çevrili bir alanda bulurlar. Bu, onlara okulda edindikleri bilgiye yeni bir boyut kazandırmaktadır. Müzelerde fikirler ve kavramlar sınıfta olandan daha farklı bir dille sunulmaktadır; bununla birlikte öğrencinin verdiği tepki veya karşılık da farklı olmaktadır. Harrison ve Neaf'e (Hicks, 1986:2) göre müzelerde doğru veya yanlış yanıtlar yoktur. Bunun yerine neler olabileceğine dair varsayımlar vardır. Bir grubun tepkilerinin farklılığı oranında öğrenme deneyiminin başarısı söz konusudur.

Bir müze eğitimcisi müzedeki deneyimlerine dayanarak okulda ve müzede öğrenmeye ilişkin görüşünü şöyle ifade etmektedir: "Okulda öğretmenler soru sorarlar, bense müzede sadece onlara yanıt veririm." (Dow,

1993:231). Bu görüşe dayanarak, yetişkinlerin çocuklarına veya öğrencilerine neyi öğrenmek istediklerine fırsat vermeden öğretme çabasına girdikleri söylenebilir.

Müzedede öğrenmeye başka bir örnek, bilim müzeleri için de verilebilir. Bu müzelerin kapılarını ziyaretçiye açışlarının bir nedeni de heyecan uyandıran şeyler tasarlamaktır.

Seattle'daki Pasifik Bilim Merkezi, problem çözmeye dayalı bir sergide reklamlarını 'problem çözme sergisi' şeklinde yapmış olsaydı ziyaretçi çekemeyecekleri, bunun yerine hazırladıkları etkinliklerden birinin üç tane büyük labirent ve çok sayıda farklı yapboz parçalarını içeren ve bu şekilde insanlara farklı yöntemlerle problem çözme yolları sundukları belirtilmektedir (Shields, 1992:10). Bu şekilde müzedede öğrenmenin başarılı sonuçlarından biri, müzedede okulda olduğu gibi bilgide belirli şekillerin ve zorunlulukların olmamasıdır. Bu tür müzeler, özellikle bilimde bir ilgi geliştirmeye cesaretlendirmek adına başarılı olmaktadır. Amerika'daki Franklin Enstitüsü Bilim Müzesi'nde üst düzeyde yapılandırılmış bir okul ziyaretinin değerlendirilmesi sonucunda, etkileşimli bilim sergilerinin bilimi öğretmesine karşılık, müze ziyaretinin gücünün ve etkisinin, bilişsel alandan çok duygusal alanda olduğu görülmüştür (Hooper-Greenhill, 1999:143).

Atık malzemelerle ilgili çalışmalar yapan Garbage Müzesinin yöneticisi amaçlarını 'çocuklara bilgiyle beraber gezegeni koruyabilecekleri ve yine bilgilerini yaşadığımız kesintisiz israf bunalımımızda değişiklik yapmak üzere kullanabilecekleri yetkisini vermek' olarak özetlemektedir (Eliot, 1996:42). Bu müzedede program üç ana alana odaklanmıştır. Bunlar çürümüş nesnelere, ambalaj ve ev artıklarıdır. Aynı zamanda farklı yaş grupları için farklı programlar mevcuttur. Bu programlar içerisinde konuyla ilgili kısa filmlerin gösteriminden kullanılmış maddeleri yeniden işleyip kullanılabilir hâle getirmeye kadar birçok etkinlik mevcuttur.

Maryland Üniversitesi coğrafya profesörü Müze Eğitimi Bölümü Başkanı Charles Christian, çocukların tarihlerini öğrenmelerini ve geçmişle ilişkilerini yakalamalarını istediklerini, buna yönelik çalışmalara ağırlık verdiklerini ifade etmektedir (Danois,2004:14).

Sınıfta başarmanın çok zor olduğu nitelikleri müzeler verebilmektedir. Bu niteliklerden biri empatidir. Buna en iyi örnek tarih öğretiminde verilebilir. Okul, birincil olarak zihinsel kavrayışı sağlarken, müze iç görü gücünü arttıran duyguları ve atmosferi sağlayabilir. Okulda öğretim kolayca soyut hâle gelebilir ve öğretmen öğrencilerin hiç rastlamadığı veya duyularıyla hiç tecrübe etmediği olgular hakkında konuşabilir. Müzedede ise çocuklar görür, dokunur, koklar, tutar ve bazı araçları kullanabilir (Seidel ve Hudson, 1999:21).

Müzelerde, eski uygarlıklarda yaratılan eserler ve yaşam biçimleri ile ilişki kurma, sorgulama, yorumlama, oyun veya canlandırma ile o anı yaşama, sınıfa göre daha aktif bir eğitim ortamı oluşturmaktadır. Okulun devamı olarak, müzedede yapılan etkinlikler tarih bilincinin, estetik beğenin oluşmasına ve düşünmeyi öğrenmeye yardımcı olmaktadır (Kuruoğlu, 2002:276).

Müze ziyaretçilerinin yaşları da müzeyi ziyaret etme nedenleri kadar çeşitlidir. Katılımcı tur teknikleri, anaokulundan ilköğretim sonuna kadar olan öğrenciler için gayet olumlu öğretim yöntemleri içerir. 6-11 yaş arası öğrencilerin hayal güçleri aktiftir; bu nedenle onlar, duygusal anlatımlı etkinliklerle, mutlu edici deneyimlerle, rol oynama, hikâye anlatımı, yaratıcı canlandırma, motive ve rehberlik eden yöntemlerle en iyi şekilde öğrenmektedirler. Ergenlik dönemi öğrenciler ise müzedede öğrenmede en büyük zorlukları olan gruplardır. Genellikle beklenmeyen tepkiler verirler. Malzemeler bu evredeki grupların yaşamlarına ve ilgilerine göre sunulmalıdır. Bir dönem ile bir başka dönem arasında sosyal ve kültürel yapıların karşılaştırılması ve tartışılması ilgilerini çekebilir. Bu genç yetişkinler, soyut terimlerle düşünerek ve fikir-kavram arasında bağlantılar kurarak

kabiliyetlerini geliştirirler. Bu gruplarda karşılıklı etkileşime dayalı etkinlikler, rol oynama ve sorgulama niteliğinde etkinlikler düzenlenebilir (Sternberg,1989:166-167).

Birçok müzede kendilerine verilen kıyafetlerle rollerini oynayan çocuklar bu yolla tarih bilgilerini eğlenceli bir yolla pekiştirmektedirler. Öğrenmenin oyuna dönüştürüldüğü bu tür müze içi eğitim etkinliklerin yanı sıra müze dışında etkinlikler de uygulanmaktadır.

İngiltere’de Bilim Müzesi (The Science Museum) yeniden tasarlanırken bodrum ve giriş katları çocukların nesneyi ve nesne hakkındaki bilgiyi aktif bir biçimde algılaması için yeniden düzenlenmiştir. Müzede okul öncesinden lise çağına her çocuk ve gencin kullanacağı araç ve bilgisayar, çocukların bilgilerini oyunlarla test etmelerini sağlamakta ve etkileşimli (interaktive) bir yöntemin eğitsel başarısını kanıtlamaktadır (Atagök, 1999:226).

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’na göre (1998:117) tarih ne kadar nesnel yazılırsa yazılsın, nihayet bir sözdür, öznedir, nesnelere yerine geçemez. Geçmiş zamanlara ait doğru fikirlerin ideal derecede sağlam şekli, müzeden geçmiş, zamanların parçalarından doğrudan doğruya alınanlardır. Geçmişin bütün fikirlerinin oradan alınabildiği değil ancak alınabilenlerin en doğrularının oradan geldiğine işaret etmektedir. Aynı şekilde Hooper-Greenhill (1999:132) gerçek nesnelere deneyimin bütüncül öğrenmeyi sağladığını, nesnelere çalışmanın kültür, teknoloji, insanlar, toplumsal yapı, geçmiş, şimdi ve gelecek ile bütüncül öğrenmenin gelişmesini sağlayacak ilişkilerin kurulduğunu belirtmektedir. Gerçek şeylerle çalışmak; karşılaştırma yapmak, anımsamak, ilişki kurmak, sınıflandırmak, sorgulamak, somut gözlemlerden soyut kavramlara geçmek, bilinenden bilinmeyene varmak, belirgin gözlemlerden genellemelere ulaşmak gibi her türlü düşünmenin gerçekleşmesini sağlar. Böylelikle öğrenme daha eğlenceli ve keşfedici de olur.

Sonuç

Müze ve okul ilişkisi önemli bir etkinliktir. Birçok insan ilk olarak müzelere bir okul grubuyla giderler ve bu erken deneyim onların müzelere karşı tavırlarını biçimlendirmektedir. Müzeye yapılan okul ziyaretlerinin en değerli yönlerinden biri, müzelerin, öğrencilerin alternatif öğrenme yolları ile karşılaşma ve maddî kanıt ile aktif biçimde çalışma fırsatı sunmasında yatmaktadır. Bazı çocuklar için bu durum, daha formal olan sınıf ortamında fazla görülmeyen yetenek ve becerileri gösterme şansını bulma anlamına gelmektedir. Toplumun, eğitimin tanımını, sadece sınıflarda değil aynı zamanda birçok alanda hayat boyu bir süreç olarak bilginin, becerinin ve kişiliğin gelişimi olarak çizmesi bu ilişkinin önemini artırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında eğitim sadece kültürel güzellikleri bir dizi hâlinde sunmak değildir. Okul müfredatının temel amaçlarından biri de miras aldığımız kültürle bağ kurmak ve onu uygulamaya aktarabilmektir. Kültür bizim karışık ve temelsiz duygularımızı güçlendirir; böylelikle geçmişten miras aldıklarımızı korumamıza ve bizden sonraki kuşaklara iletmemize, aynı şekilde toplumla devamlılığı korumamıza, geleceğe bakış açısında yardımcı olmakta ve bir yaşam geleneği sunmaktadır. Bir müze, geçmişin kültürlerine ve insanlarına karşı daha duygusal bağlar oluşturarak bugünü ve geçmişi daha yakından ve içten anlamamıza yardımcı olmaktadır. Ayrıca, müzelerde yapılan çalışmalar öğretilmekte oluşan kimi sabit fikirlerin değişmesini sağlayabilmektedir. Bazı öğrenciler sınıf dışında problem çözmede veya iletişimde daha başarılı, yaratıcı ve enerjik olmaktadır, buna sebep olarak müzelerin gerçeklik ile ilişkisi gösterilebilir. Çok genel anlamda değinilen bu noktalar sonucunda dahi, müzelerden etkin şekilde yararlanmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Eğitim programları ve etkinliklerine, eğitime

katkısı açısından müzelerden faydalanmanın yolları açılmalıdır. Müze eğitimi hizmetlerinin pilot projeler ve okul-müze projeleri bazında geliştirilmesi ve yerleştirilmesine öncelik verilmesinde yarar görülmektedir.

Aynı şekilde topluma sağlayacağı faydalar açısından da müzelerdeki koleksiyonlar, başka bir yerde aynı şekilde sağlanamayacak kültürler arası yaklaşıma olanak sağlamaktadır. Gerek tarihî obje gerekse çağdaş eserler veya el sanatları yoluyla kültürel çeşitlilik etkili şekilde sağlanabilmektedir. Müzeler ve müze eğitimcileri, müzede yer alan objeler ile onları izleyen ziyaretçiler arasında köprü kurmaktadır. Bu köprü, ziyaretçileri gözlem yaptıkları nesnenin estetik yapısı hakkında ikna edici olmak anlamını da taşımaktadır.

Kaynaklar

- Adıgüzel, H. Ve Öztürk, F. (1999). Türk Eğitim Düşüncesinde Okul Müzesinden Müze Pedagojisine Değişim. *Eğitim ve Bilim 14* (114) 73-81.
- Allan, A. D. (1963). *Müzelerin Teşkilatlanması-Pratik Öğütler*. UNESCO, ICOM Türkiye Millî Komitesi Yayınları s.5-19.
- Arıkan, A. (2001). *Yedi Oniki Yaş Arası Çocuklara Çizgi Film Yöntemi İle Müze Eğitiminin Verilmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve Tarihi Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin "Müze Eğitimine" İlişkin Görüşleri*. Ankara:G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Atagök, T. (1999). Yaşayan Müze ve Eğitim. *Sanat Dünyamız 71* 223-227.
- Atagök, T. (1999b). *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi.
- Atasoy, S. (1978). Eğitim Kurumu Olarak Müzeler. *Arkeoloji ve Sanat 1* (1). 20-22.
- Atasoy, S. (1999). *Müzecilikten Yansımalar*. İstanbul: Anka Yayınları
- Baltacıoğlu, İ. H. (1998). *Hayatım*. İstanbul: Dünya Yayınları.
- Benuğur, P. (2000). *Arkeoloji Müzelerinin Çocuklara Yönelik Faaliyetleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Carr, D. (2001). A Museum is an Open Work. *International Journal of Heritage Studies 7* (2) 173-183.
- Coremans, P. (1963). Laboratuvar ve Görevi. *Müzelerin Teşkilatlanması*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Danois, E. B. (2004). Maryland Schools Embrace Black History. *Crisis 111* (1) 14-15.
- Dow, P. B. (1993). Teaching With Objects: No Fault Learning? *Social Studies 84* (5) 230-231.
- Earl, A. (1997). *Müze Pedagojisi İngiltere'de Nasıl Gelişti? Tarih Konuşan Drama. Drama Maske Müze. VI. Uluslar Arası Eğitimde Drama Semineri*. Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi 12. Der. İnci San.
- Eliot, I. (1996). Welcome to The Garbage Museum. *Teaching PreK-8 26* (7) 42-45
- Gerçek, F. (1999). *Türk Müzeciliği*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Greg, H. (2001). Museums, Means and Ends. *Ethos 9* (1) 31-32.
- Gürel, H. N. (2001). Yaygın Sanat Eğitiminde Sanal Ortamların Köprü İşlevi. *2001 İstanbul Sanat Fuarı Paneli*.
- Hein E. G. (1998). *Learning in The Museum*. London and New York: Routledge
- Hicks, E. C. (1986). Museums and Schools as Partners. Eric Digest. ERIC Clearinghouse on Information Resources. New York
- Hooper-Greenhill, E. (1994). Museum Education:Past, Present and Future. *Towards The Museum of The Future*. R. MILLES, L. ZAVALA (Eds). London and New York: Routledge
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi*. Çev. Meltem Ö. Evren ve Emine G. Kapçı, Yay. Haz. Bekir ONUR, Ankara: A.Ü. Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Karaer, Z. (2004). Müzeleri Çocuklara Sevdirmeliyiz. <http://www.evrensel.net>

- Keleş, V. (2000). *Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği*.
<http://sosyaltbilimler.atauni.edu.tr/yayinlarmodernmuzecilikveturkmuzeciligi.html>
- Kuruoğlu, N. (2002). Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 15 (1) 275-285.
- Madran, B. (1999). *Müze Türleri. Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. Der. Tomur ATAGÖK. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi s.3-20.
- Mercin, L. (2002). *Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Müzelerin Sanat Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Modan, A. (1995). Psikoloji Müzeye Giriyor. *Siyah Beyaz Gazetesi*. 26.10.1995
- ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara Okulları Müze Eğitimi Uygulamaları:
<http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler/Nurgul%20Ugur.doc>
- Özsoy, V. (2002). Sanat (Resim) Eğitiminde Müze ve Okul İş Birliği ve Müzeye Dayalı Bazı Öğretim Yöntemleri. **Millî Eğitim**
- Paulson, P. (2003). New Standards for Arts Teachers. *Teaching Artist Journal* 1 (1) 45-49.
- Podhurst, J. (2001). The Junior Gallery a Hands-On Space For Learning and Creating. *Arts & Activities* 130 (1) 42-44.
- Rahmi Koç Müzesi: <http://www.rmk-museum.org.tr/turkce.education>
- Rebetez, P. (1969). Bir Müze Nasıl Ziyaret Edilir? Ankara: MEB Talim ve Terbiye Dairesi Araştırma ve Değerlendirme Bürosu
- Rice, D. (1995). Museum Education Embracing Uncertainty. *Art Bulletin* 77 (1) 15-20
- Riviere, G.H. (1962). Müzelerin Eğitimdeki Rolü Hakkında. Unesco Bölge Semineri (Çev. Selma İNAL) İstanbul: Icom Millî Komitesi Yayınları 1
- Rose, T. H. (1958). *Müzeler ve Öğretmen*. Ankara: Maarif Basımevi 7-13.
- Safran, M. Ve Ata, B. (1998). Okul Dışı Tarih Öğretimi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18 (1) 87-94.
- San, İ. (1998). Müze Eğit Bilimi Nasıl Gelişti? *Milliyet Sanat* 444
- Seidel, H. ve Hudson, K. (1999). Müze Eğitimi ve Kültürel Kimlik. *Uluslar Arası İki Çalışma Raporu*. Yay. Haz. Bekir Onur. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları No:12
- Shields, C. J. (1992). Science Museums: Education or Entertainment? *Curriculum Review* 32 (3) 9-12.
- Sternberg, S. (1989). The Art of Participation. *Museum Education History, Theory and Practice*. N. BERRY, S. MAYER (Eds). Virginia: Reston
- Sözen, M. Ve Uğur T. (1987). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Topallı, K.Ö. (2001). *İlk ve Orta Dereceli Okullarda Güzel Sanatlar Eğitimi Kapsamında Müze Eğitiminin Rolü ve Önemi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Yücel, E. (1999). *Türkiye’de Müzecilik*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Summary

MUSEUM AND EDUCATION

Melek ŞAHAN*

In this study the pedagogical function of museums in history is mentioned and examples are given that American and European museums are undertake the education seriously. The contribution of museums which are multiple learning and living environments to teaching and education is considered and in this context the relation between museum and education is supported. Museums with their exhibitions, objects, environment, human oriented and interdisciplinary aspects are considered as places for learning and progress. As each activity in the museum is handled as a potential educational experience, it is possibly thought as an educational institution. In the light of basic educational theories and principles, examples are given that the museums can be used as an active learning and progress places. also child-museums aim to be closely related with the childrens' interests and their learning style so, studies on this issue also included.

It is mentioned that understanding the past, respect to history and considering the lost cultural values are important for educators, future generation is going to realize this duty with the mediation of the museums in a proper way, and in this way they can make an unbiased evaluation. Experience in the museum covers properties as, interaction in terms of interests, doing observation, expressing ideas and feelings, using imagination, relating to one's own life, informing, understanding and getting the meaning of the museums' message, giving meaning to the objects, sharing the cultural values and life, looking for the truth, making application, and evaluation. Museum education serves to the goals as; understanding oneself and people especially in time and place, continuing the cultural heritage, relating the past, the present and the future meaningfully, understanding, protecting and keeping alive the cultural belongings and ancient traces, recognizing and understanding ones' own culture and other culture and other cultures with a multi dimensional tolerance approach, making museums as life style and gaining the quality of working institution. Programmed educational activities of museums educational service is included. Also, examples are given from science, culture and art courses which are arranged in a planned way for children and adults in many western countries.

In the subtitle "Functions of Museums", together with museums' own, accumulation and activities, the developing and expanding functions of them are also mentioned. Similarly other than being the collector of cultural artworks museums are also active protectors of cultures. The development process of museums in the course of time from the point of education is considered. Besides, the process of formation of museums as informal education institutions which are restructured regarding the concept of contemporary museum is also indicated. Nevertheless different approaches of modern museums and application results of the functions of museums are mentioned. It is also considered that these functions should not be limited just giving information, it also develops the characteristics of individuals' as comprehension, seeing, analysis, inquiry, obtaining clue from what is seen connected to life. What is mentioned in the sub title, "learning in the museum" is that: one valuable aspect of museums is, students are encountered with the ways of alternative learning and that museums presents active work chance with material proof; for some students this gives a chance to present the abilities which can not be performed in formal classroom atmosphere; and the collections in the museums can support the education if it is related to the curriculum. Museums offer more active education atmosphere than

classroom, therefore they add new dimensions to the gained knowledge. Also in the museums different activities can be organized considering each age group. By this way children have the chance to learn with fun.

Museums provide qualities which are hard to achieve in the classroom. One of these qualities is the empathy. Experience with real objects provides whole learning and studying the objects creates relations with culture, technology, people, social structure, past, present and future that all provides the whole learning. It is also mentioned that, working with real objects creates all kinds of thinking skills as making comparisons, remembering, making connections, classifications, inquiring, passing through from abstract observations to concrete concept, reach from unknown to unknown to known and from clear to generalizations.